



Länsstyrelsen  
Södermanlands län

# Våld i ungas parrelationer

[petra.blom@lansstyrelsen.se](mailto:petra.blom@lansstyrelsen.se)

# Mäns våld mot kvinnor - ett paraplybegrepp

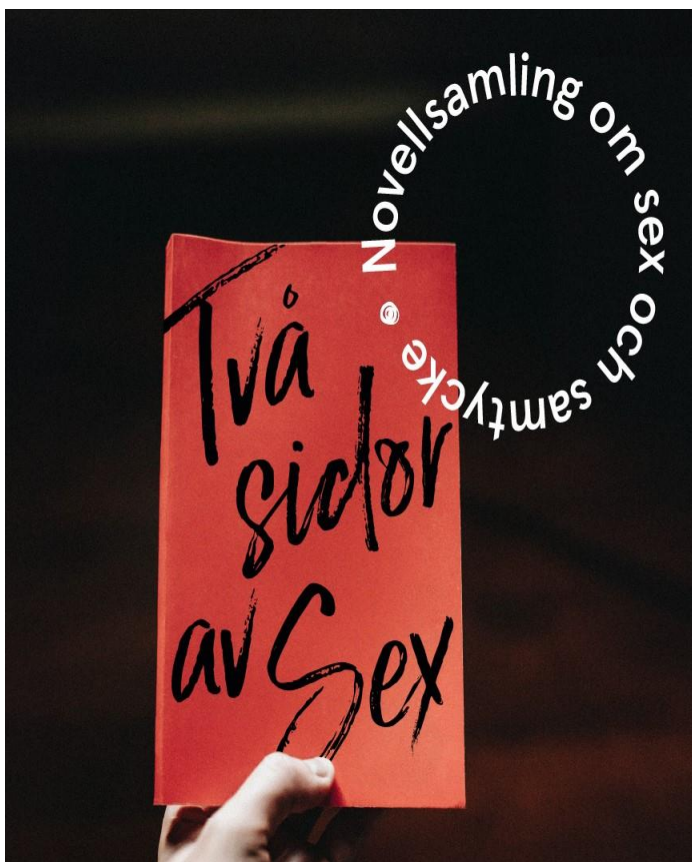
Mäns våld mot kvinnor är det begrepp som regeringen använder i den nationella strategin. Våldet betraktas som den yttersta konsekvensen av ett samhälle som inte är jämställt. Begreppet avser alla former av fysiskt, psykiskt och sexuellt våld och hot om våld. Fokus är kvinnor och flickors särskilda utsatthet för följande våldsuttryck:

- Våld i nära relation.
- Hedersrelaterat våld och förtryck, inklusive barnäktenskap, tvångsäktenskap och könsstympning.
- Prostitution och människohandel med fokus på sexuella ändamål.
- Sexualiserat våld oberoende av relation.
- Kommersialisering och exploatering av kvinnokroppen i reklam, medier och pornografi, i syfte att reproducera föreställningar om kvinnors underordning.

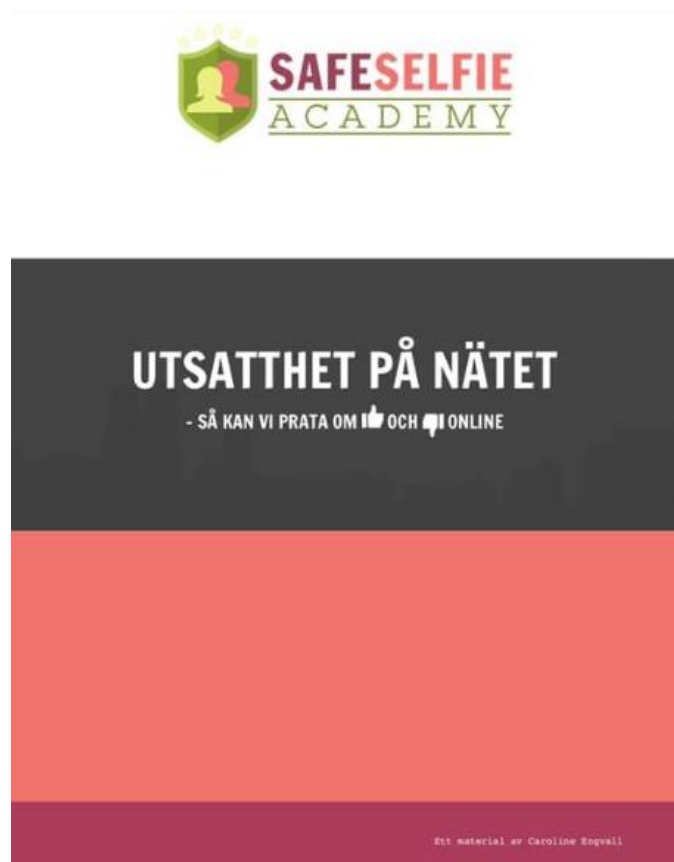
Insatserna i strategin handlar även om att motverka pojkars, mäns och hbtqi-personers utsatthet för våld. Insatserna omfattar även kvinnors, flickors och hbtqi-personers utövande av våld.



## Två sidor av sex



## Safe selfie academy



## BarnSäkert



# Föräldrar - barn

- Ta bilder som föräldrar/ kompisar/ andra lägger ut på sociala medier utan samtycke
- Följa sina barn på Snap karta
- Krama, sitta i knät

Vad säger barnen och ungdomarna?



# Våld

**Fysiskt, psykiskt, sexuellt, materiellt/ekonomiskt och latent våld.** Som att dra eller slita i någon, dra i håret, ge örfilar, knuffas och allvarigare former, som hårda grepp, knytnävsslag, slag med tillhyggen, sparkar och stryptag.

**Psykologiska våldet**, nedvärderande beteenden, förödmjukelser, hot om att sprida personliga bilder, våldsamma utbrott, manipulation, **extremt avståndstagande följt av hängivenhet**, hot om självskadebeteenden eller självmord.

**Kontroll- och övervakningsbeteenden**, som exempelvis att våldsutövaren vill veta vem den utsatta pratar med, kräver att få bestämma över kläder/utseende, övervakar samtal och sms/chattkonversationer, begränsar kontakten med vänner och familj, övervakar var hen befinner sig och kräver att få hens lösenord till sociala medier eller bankkonton.

**Sexuellt våld** i ungas parrelationer kan exempelvis ta sig uttryck i att de utsatta på olika sätt pressas till att ha sex, oavsett egen vilja, verbalt eller fysiskt tvingas till sexuella handlingar, bestraffas genom sexuella handlingar,

**Materiellt våld** kan handla om att den utsattas saker förstörs eller att hens pengar kontrolleras.

**Digitalt våld**, det kan exempelvis handla om upprepade textmeddelanden eller telefonsamtal, förolämpningar, trakasserier, utpressning eller hot, **spridning av bilder**, videor och intima meddelanden eller **ren ryktesspridning**.



**Hemmet är den vanligaste fysiska arenan för våldet**, till skillnad från vuxnas parrelationsvåld sker alltså ungas våld till stor del i en miljö där **föräldrar har en chans att ingripa**.

**Skolan kan vara en arena för våldsutövning**. Många tjejer upplever utsatthet för sexuella trakasserier exempelvis i skolmiljön, skolan är näst efter hemmet den vanligaste platsen för våldet i ungas parrelationer.

Skolan riskerar också att **bli en mötesplats för den utsatta och våldsutövaren**, vilket visat sig kunna leda till skolfrånvaro och negativa effekter för den utsattas skolgång i övrigt.

Måste träffa den andra varje dag i skolan.

Ungdomar själva säger att **skolan behöver involveras i att förebygga våld** i ungas partnerrelationer och att temat våld behöver lyftas redan i tidigare årskurser än högstadiet.

Det behövs ett dagligt förebyggande arbete där **elever får tala om hälsosamma relationer och varningssignaler för våld i partnerrelationer**.



## Forskningen har visat att våld i ungas parrelationer kan få allvarliga konsekvenser (Överlien 2018, Överlien, Hellevik och Korkmaz 2020).

Det handlar bland annat om:

- en ökad risk för depressioner, ångest, posttraumatiskt stressyndrom, självmordstankar och självmordsförsök, ätstörningar,
- ökad drog- och alkoholanvändning, missbruk, riskfyllt sexuellt beteende, olika typer av psykisk och fysisk ohälsa, psykosomatiska problem, stressrelaterade besvär,
- sömnsvårigheter, kroniska smärttillstånd samt starka känslor av rädsla.

Andra negativa konsekvenser är:

- förlorad positiv självbild, förlorat självförtroende och förtroende för andra, lägre självkänsla, färre nära vänner, liksom negativa effekter på utbildningsprestationer, skolgång och anställningsgrad,
- **ökad risk för parrelaterad våldsutsatthet även i vuxen ålder.**



## Ungdomarna beskriver en stor osäkerhet om vad som räknas som våld, var gränsen går mellan sunda och osunda relationer samt var gränsen går till brottsligt beteende. BRÅ

- de önskar mer **konkret information** om våldsproblematiken,
- **levande diskussion om normer och värderingar kring relationer, sex och samtycke**, kan vara förebyggande om det sker med ett utpräglat ungdomsperspektiv, tidigt i ungas liv och kontinuerligt,
- våld i nära relationer har idag ett vuxenperspektiv som gör att unga inte känner igen sig,
- vuxna i deras omgivning hade upptäcka våldet,
- många känner att **vuxenvärlden har svikit dem genom att inte se varningssignaler** och inte frågat när de haft misstankar,
- ytterst få av de unga utsatta som deltagit i intervjuerna hade berättat om våldet för någon, göra våldet pratbart.
- samtliga är positiva till att professionella som möter ungdomar **rutinmässigt frågar dem om våldserfarenheter**,
- de menar att frågor om våld är viktiga att ställa även om unga inte vågar berätta, eftersom **frågorna i sig innehåller en sorts information om vilka handlingar som definieras som våld** och uppfattas som skadliga av omgivningen,
- **önskar information om vart unga kan vända sig för att få hjälp.**





# Vad önskar unga?

I BRÅs intervjuer med unga som har erfarenheter av utsatthet i parrelationer, framkom det att de själva önskar:

- 1) mer kunskap om relationsvåld till unga
- 2) förbättrad upptäckt av våldet
- 3) systematiska frågor
- 4) förbättrade stödmöjligheter för utsatta



**Bakgrundsfaktorer som i störst utsträckning ökar sannolikheten att utsättas för våld i parrelationen, Våld i ungas nära relationer, Allmänna barnahus**

1.

Ungdomar som utsatts för våld av sina föräldrar

2.

Ungdomar som lever med föräldrar med missbruksproblem, psykisk sjukdom, suicid eller kriminalitet

3.

Flickor och icke-binära

4.

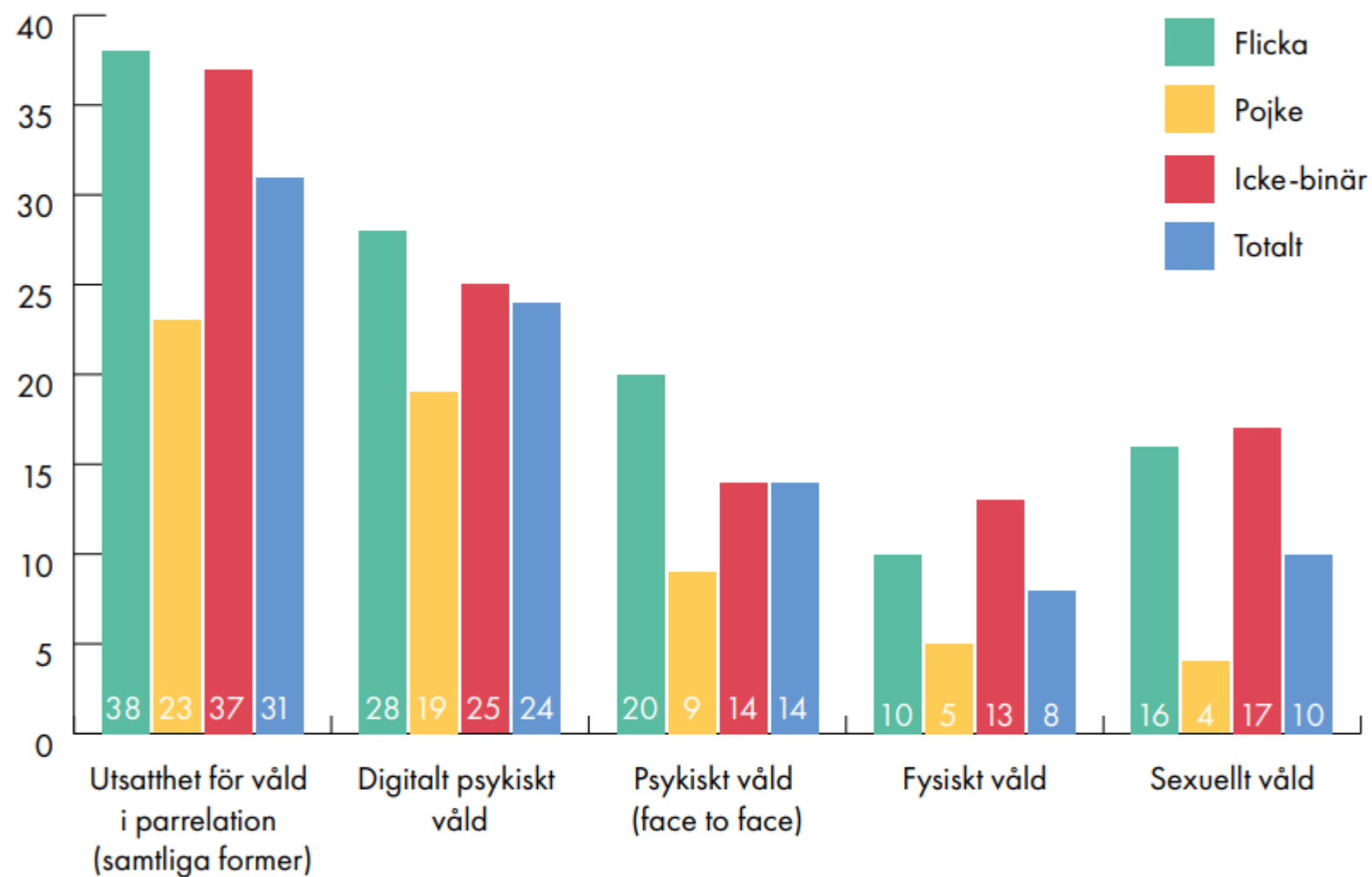
Ungdomar med en neuropsykiatrisk funktionsnedsättning



# Allmänna barnahus rapport

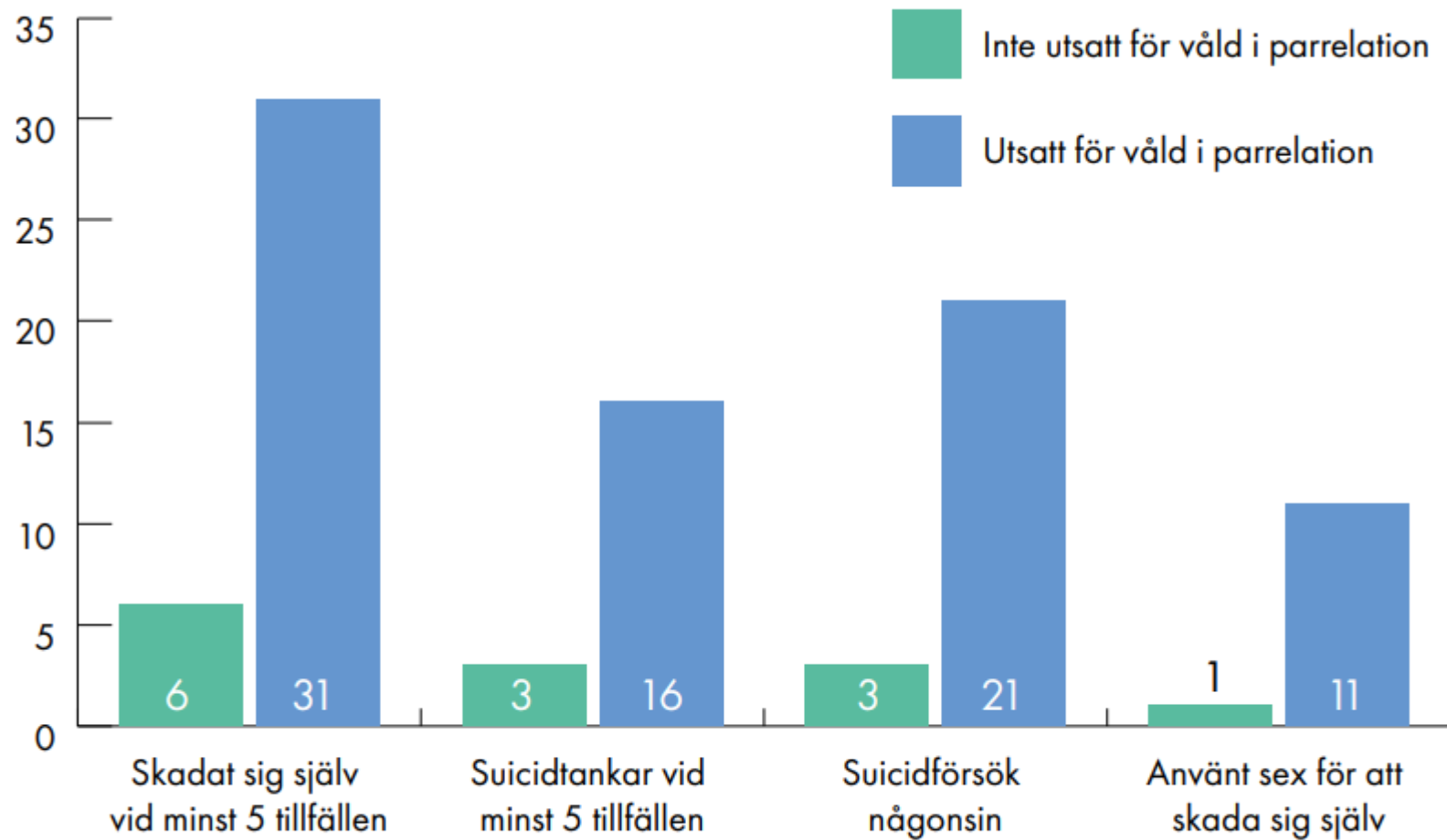
- Var tredje ungdom som haft en parrelation har varit utsatt för våld i en nära relation. Det finns även en stark koppling mellan utsatthet för andra typer av våld och våld i egen parrelation.
- En viktig slutsats i rapporten är att **det våldsförebyggande arbetet bland yngre barn måste stärkas så kan risken för våld i nära relationer i högre åldrar minskar.**
- Det är viktigt att komma in och prata om våld i ett tidigt skede. **Vad är våld och övergrepp?** Det är jätteviktigt att man jobbar i skolorna med de här frågorna på olika sätt samt i hemmet och civilsamhället.
- När man jobbar våldsförebyggande med yngre barn behöver man även tänka in våld i egen parrelation. **Det förebyggande arbetet handlar inte enbart om våld i hemmet eller mobbning. Vi behöver prata om många typer av våld och hur man kan få hjälp om man drabbas.**





**FIGUR 1. Utsatthet för olika former av våld i parrelation fördelat på kön. Andel (%)**





**FIGUR 5. Självskadebeteende, suicidtankar och suicidförsök bland ungdomar utsatta för våld i parrelation i jämförelse med icke-utsatta. Andel (%).**



## Liv hälsa ung 2023 Katrineholm

I tabellen redovisas andelar (%) för tjejer, killar och totalt uppdelat på kommunens (K) och länets (L) värden.

**Tabell 8. Resultat om sociala medier, våld och brott**

Katrineholms kommun åk 9 Liv och hälsa ung 2023	Tjejer		Killar		Totalt	
	K	L	K	L	K	L
<i>Resultat om sociala medier, våld och brott</i>						
Anser att sociala medier stärker mina relationer med kompisar	54	62	49	58	52	60
Känner sig sämre än andra vid användning av sociala medier	22	19	8	9	15	14
Är orolig att missa något om man inte är aktiv på sociala medier	53	52	30	25	40	38
Har under de senaste 12 månaderna blivit utsatt för trakasserier på sociala medier	34	27	25	17	29	22
Har blivit kontaktad mot sin vilja via sociala medier för att prata om sex	41	36	17	14	28	25
Har under de senaste 3 månaderna sett porr på internet	13	15	62	58	40	37
Har snattat	27	30	33	36	30	34
Har aviktligt slagit någon	28	31	46	48	38	40
Har blivit tafsad på eller tvingats ta på någon på ett sexellt sätt	33	28	14	12	24	21
Har blivit slagen av någon vuxen i min familj	17	14	14	9	15	12

**Tabell 8. Resultat om sociala medier, våld och brott**

Katrineholms kommun åk 2 Liv och hälsa ung 2023	Tjejer		Killar		Totalt	
	K	L	K	L	K	L
<i>Resultat om sociala medier, våld och brott</i>						
Anser att sociala medier stärker sina relationer med kompisar	59	59	49	55	54	57
Känner sig sämre än andra vid användning av sociala medier	20	21	7	8	15	15
Är orolig att missa något om man inte är aktiv på sociala medier	43	42	22	25	32	33
Har under de senaste 12 månaderna blivit utsatt för trakasserier på sociala medier	21	18	13	12	17	16
Har blivit kontaktad mot sin vilja via sociala medier för att prata om sex	41	35	15	14	28	25
Har under de senaste 3 månaderna sett porr på internet	20	19	56	63	39	42
Har snattat	24	26	27	36	26	32
Har aviktligt slagit någon	20	20	37	40	29	31
Har blivit tafsad på eller tvingats ta på någon på ett sexellt sätt	29	31	9	11	19	21
Har blivit slagen av någon vuxen i min familj	16	12	5	8	10	10

"Jag tycker att det är onödigt att vi gör denna. För att det blir aldrig någon skillnad. Om alla barn i en skola svarar att dem mår dåligt kommer skolan inte göra något. Så skolan måste fixa detta. För att om ett barn känner att man inte kan göra någon skillnad har skolan misslyckats."



# Skillnader i våldets karaktär, frekvens och konsekvenser, mellan tjejer och killar

Även om tjejer och killar rapporterar likartade nivåer av våldsutövning i en rad studier, visar forskningen att det finns skillnader mellan tjejer och killar när det gäller våldets karaktär, frekvens och konsekvenser.

**Tjebers våld är ofta lindrigare än killars, och innehåller ett större inslag av verbalt våld, medan killar utövar mer sexuellt våld och mer allvarligt fysiskt våld.**

Konsekvenserna av partnervåldet är också större för tjejer än för killar. Jämfört med killar får tjejer bland annat oftare fysiska skador av våldet, behöver oftare vård, rapporterar mer negativa känslomässiga konsekvenser, mer rädsla för sin partner som en konsekvens av våldet,

och mer rädsla att bli allvarligt skadad eller att dödas.



# Våld i ungas parrelationer, BRÅ 2021:15

- **Universell våldsprevention**, handlar om insatser som vänder sig till breda befolkningsgrupper, oavsett om de har erfarenheter av våld eller inte, och oavsett vilken risk olika individer har att utsättas för eller utöva våld. Exempel på sådana insatser är breda informationskampanjer till unga eller vuxna i hela befolkningen, eller program/verksamheter som riktas till alla unga i till exempel en skola.
- **Selektiv våldsprevention**, handlar om insatser riktade till avgränsade grupper eller individer vars livsomständigheter eller egenskaper kan antas innebära en förhöjd risk att utöva eller utsättas för våld, utifrån vad forskningen har visat om riskfaktorer.
- **Indikerad våldsprevention**, handlar om behandlande, skyddande, stödjande och återfallsförebyggande insatser till dem som redan har erfarenhet av våld, antingen som våldsutsatta eller som våldsutövare, och det preventiva ligger i att hindra fortsatt utsatthet eller våldsutövning.





## **Generellt kan konstateras att en ansamling av riskfaktorer på flera olika nivåer runt en ung person ökar risken för våldsutövning i parrelationer.**

**Individualpsykologiskt perspektiv** har forskningen pekat på att psykisk ohälsa och sjukdom, antisociala personlighetsstörningar och neuropsykiatriska diagnoser har samband med ökad risk för våldsutövning i ungas parrelationer. Låg självkontroll och impulsivitet, brist på känslomässig reglering. Vissa typer av attityder har också betydelse, såsom accepterande attityder för våld inom relationer och mot tjejer, stereotypa föreställningar om maskulinitet och femininitet.

**Socialpsykologiskt perspektiv** har forskningen visat att det finns ett samband mellan ungas relationsvåld och att ha utsatts för annat våld, försummelse eller övergrepp som barn, liksom att ha bevittnat våld mellan föräldrarna. Andra faktorer som också har samband med våldsutövning i ungas parrelationer är erfarenheter av olika former av bristande föräldraskap, konflikter i familjen och av våld i tidigare parrelationer. Kamratgruppens attityder och beteenden har också visat sig ha betydelse.

**Genusteoretiska perspektiv** pekar på att våld i ungas parrelationer kan förstås som ett uttryck för ojämlika maktrelationer mellan män och kvinnor. Normativa föreställningar om kön, maskulinitet och våld möjliggör och skapar pojkars våld, särskilt normer som innebär en acceptans för våld mot kvinnor/flickor. Det finns också viss forskning som pekar på att aggressiva media och pornografi kan skapa negativa förebilder och bidra till acceptans bland unga för våld i parrelationer.



## TIPS:

- Tåget årskurs F-5. Våldsfritt samhälle genom att minska förekomsten av mobbning och våld mot barn och unga.
- MVP, mentorer i våldsprevention, mellan och högstadiet, gymnasiet. Minska våldet och stoppa det innan det händer.
- Dating matters, testas i åk 5-6, JÄMY utvärderar och redovisar till regeringen 2025.
- VIP programmet som riktas till unga och vuxna med intellektuell eller psykisk funktionsnedsättning, 2025 i Sörmland ska erbjudas till anpassad gymnasieskola.
- <https://jourmiranda.se/tjej>
- 1000 Möjligheter, som driver webbplatsen ungarelationer.se



# Samlade webbutbildningar att sprida

## Webbkurser bas

[Webbkurs om våld](#)

[Webbkurs heder](#)

[Webbkurs sexuell exploatering av barn,  
prostitution och människohandel](#)

[Barnafrids Basprogram  
om våld mot barn och unga](#)



## Webbkurser fördjupning

[Våld mot äldre](#)

[Socialstyrelsen utbildning HRV för  
socialtjänsten](#)

[Socialstyrelsen utbildning HRV för hälso- och  
sjukvården](#)

[Könsstympning](#)

[Människohandel med barn och unga](#)

[Sex mot ersättning](#)

[Rätt att veta! - Hedersrelaterat våld och  
förtryck](#)

[Socialstyrelsens utbildning och information om  
individbaserad systematiskt verksamhetsuppföljning](#)



**Tack för  
idag!**